

К Ш И Ш Т О Ф
Б О Х У С

Вахмістр

ДОДАТКОВИЙ ЧАС

Роман

Харків
«ФОЛІО»
2025

Пролог

Неділя, 2 лютого 1930, Данциг

Йому довелося бути дуже обережним, щоб не збитися зі слабо помітної дороги. Фари автомобіля ледве пробивали завісу снігу, що неупинно порошив. Він відчув полегшення, коли побачив пагорб, що виринув з-за повороту, та цвинтар на ньому. Була лише сімнадцята, а Централь Фрідгоф* уже спочивав у темряві, де-неде освітлений вогниками лампад.

Поблизу воріт у небо відблискувала невеличка заграва. Навколо вогнища грілися місцеві безхатченки. Вони зібралися біля входу на цвинтар, розраховуючи на добре серце містян, які прийшли відвідати своїх померлих. Їх було не менше десятка. За головного — високий, зморшкуватий чоловік у чудернацькому вбранні, яке складалося з кількох шарів картону, ганчір'я та різнокольорових шарфів, що мотлялися на вітрі. Він саме відливав на цвинтарну браму, позначаючи сніг жовтою сечею. Відтак підтягнув штани і повернувся до Зозульки. З-під пожежного шолома, відкопаного, напевно, десь у повітці, на вахмістра дивилися очі людини, яка бачила й пережила все. Поряд з ним біля багаття зібралася група таких самих диваків. Увагу вахмістра привернули жінки з обпеченими морозом обличчями. Вони танцювали навколо вогнища, вочевидь, їм було байдуже до смутку цього місця.

Чоловік у шоломі, хитаючись, підійшов до вахмістра. Дихаючи йому в обличчя неперетравленим дешевим алкоголем, сказав:

— Подайте Христа ради, пане. Наші животи вже поприсихали до хребтів.

* Нині це цвинтар Сребжисько (*прим. автора*).

Зозулька видобув з кишені гульден. Підніс його до очей безхатченка та запитав:

— Бачиш цю монету?

— Бачити та рахувати все ще можу, — чоловік простягнув руку.

— Це вже не твоє, — відповів вахмістр і поклав гульден назад у кишеню.

— Як це?

— А так це. Якщо я ще раз побачу, що ти сциш на цвинтарі, то розвалю твою бордову пику. А цей шолом засаджу шпилем у дупу. Зрозумів?

— Це не по-християнськи, добродію. Бог дивиться на нас згори.

— Ти помилився адресою. Там, нагорі, мені вже давно гаплик. Крім того, я не з тих, не з хороших, — вахмістр відштовхнув його і попрямував до алеї, що вела до цвинтаря.

Сніг скрипів під його черевиками. Зима цього року була надзвичайно суворою. Цвинтар заснували лише кілька років тому, але йому здалося, що за останні місяці кількість могил на терасах збільшується зі швидкістю лавини. Смерть збирала своє жахливе жниво. Вона була демократичною — косила рівно, незважаючи на соціальний статус і достаток її жертв. На терасах цвинтаря знаходили своє останнє пристановище зубожілі рибалки й банкіри, які за кілька днів втратили доробок всього життя, збіднілі клерки і збанкрутілі підприємці, що вішалися чи стрибали з мостів у крижані глибини, вихідці з низів, поховані під парканом, і патриції, на яких чекали сімейні мармурові склепи, вкриті позолотою.

Зозульці знадобилося кілька хвилин, щоб знайти могилу Ельке, хоч у заметіль усі надгробки були схожі. Він схилився над могильним пагорбком з покривленим хрестом. Через цю кляту зиму він не встиг замовити пристойний кам'яний пам'ятник. Тильною стороною долоні витер сніг з дошки.

Тут спочиває

Ельке Лехутко

2 квітня 1899 — 24 грудня 1929

Це все. Доста. Він заборонив додавати усіяке католицьке безглуздя в стилі: «Боже, будь милостивий до неї» чи «Боже, упокій її душу». Ні, дідько! Ніякої безглуздої цвинтарної новомови. Ніяких порожніх гасел!

Ельке прожила лише тридцять років. Він більше ніколи не побачить її усмішки, вони ніколи не піднімуться разом на дах, щоб дивитися на зірки. Він уже ніколи не скуштує бульйону, який вона готувала до приїзду улюбленого брата в рідний Прауст. Він не почує жартів про себе, що ніколи не знайде жінку, бо всі його бояться...

Він не посадить її дітей на коліна, не стане їм хрещеним батьком і не вип'є гальби пива з її чоловіком.

Вони не зроблять разом тисячу інших речей, які могли б... Це перегорнута сторінка. Амінь. Навіки. Він більше ніколи її не побачить...

Зозулька підняв голову. Свинцеве небо вкрили брудні хмари з округлими краями. Вони повисли над ним, як цепеліни. Мов не могли вирішити, чи залишитися над цим пагорбом смерті, чи поплисти до міста, сповненого життя.

Він вклякнув на одному коліні й заговорив:

— Де ти був, коли мою сестру неодноразово гвалтували і катували? Коли її кістки розстрожили, а обличчя порізали? Коли її, голу, брудну і липку від сперми лиходіїв, кинули у придорожню канаву, як зношені лахи?

Його охопив безмірний смуток. Перед обличчям смерті він був безсилий. Кістлява не брала полонених, не уклала жодних угод, була байдужою до благань і прокльонів.

Це не єдине почуття, яке переповнювало того вечора вахмістра Зозульку. Людям, про яких він повсякчас думав, слід бути обережними. Це неправда, що він не вмів пробачати. Уміє. Тоді, коли ворога ховають на два метри під землю.

Він мав піти додому, але не пішов. Старі демони повернулися. Порожнеча та відчай душили його. У цьому світі можна багато чого виправити. Тільки не оживити мертву людину...

Шкода, що вона не забирала із собою ту журбу, яку залишала живим.

Зозулька похитав головою. Йому треба випити. Зараз, негайно...

Він під'їхав на Гюнтер Адлерс Браугаус з боку Радуні. Припаркувався на Пляпперґассе. Давно він тут не бував, але, здається, нічого не втратив. Уздовж усієї вулиці тягнулася низка підозрілих кнайп, явних борделів та закладів, де за криву посмішку можна було отримати перо у бік. Тут контрабандна горілка змішувалася зі спермою, а кров — з пивом із пивоварні «Габербуш і Шіле», утворюючи підпільний кровотік цього занепаłego міста.

Тьмяне світло ліхтаря ледве пробивалося крізь темряву. Над бруківкою плазував сірий туман. Навіть сніг тут був брудний і липнув до черевиків, як собаче лайно. Усюди смерділо сцяками. Зозулька бачив людські тіні, які, як привиди, сновигали тротуарами, зникали в темряві й несподівано з'являлися у випарах, що виривалися з-під каналізаційних люків. Це було те, що йому потрібно. Забуття.

Він відчув, як хтось схопив його за руку. Жінка була молода, здається, під дією наркотиків.

— Хочеш розважитися?

— Іди геть.

— Я зроблю тобі приємно. Дешево. У брамі за рогом, — вона впилася в нього нігтями.

— Я сказав: іди геть! — відштовхнув її так, що жінка похитнулася.

— Щоб ти здох, хуйло! — вона плюнула в його бік.

Він перейшов на інший бік вулиці. Жерстяна вивіска, яка теліпалася на вітрі, рівномірно стукала в стіну. Зозулька глянув угору. Козел з кухлем пива. *Betrunken Ziege**. Власника звали Ціґе... Це тут.

Всередині у ніс йому вдарив сморід розпарених пальт і дублянок. Під стелею клубочився сигаретний дим. Зала була повна. Принаймні тут було тепліше. Бармен за стійкою кинув на нього насторожений погляд.

* «П'яний Козел» (нім., прим. перекладача).

— Пане вахмістре, службово чи приватно?

— Друге.

— Давненько вас не було.

— Та так.

— Що я можу вам запропонувати?

— Як завжди.

Взяв карафку горілки, кухоль пива, кілька копчених шпротів і попрямував до єдиного вільного столика біля вікна. Горілка була холодна, як і годиться.

Через пів години повторив замовлення. Розстібнув пальто й витягнув ноги. Приємне тепло розлилося тілом. Марлена розсердиться. Але якось він їй все пояснить... Після цвинтаря йому була потрібна віддушина. Не варто туди так часто приїжджати. Краще було поховати Ельке в Праусті... Легше було б забути.

Хтось наступив йому на ногу так, що він аж зашипів від болю. Зозулька підняв голову. Над ним навис якийсь бик в обтислому однострої. Тримав у руках два кухлі пива, наповнені по вінця. Одна з тих флотських свиней, що тільки й уміють дристати, а не голову на плечах мати.

— Перепроси, — сказав вахмістр.

— Відвали, — боцман навіть не глянув на нього.

— Ти наступив мені на ногу.

— То тримай ходулі біля себе.

— Бачу, мені треба навчити тебе манер, — вахмістр підвівся зі свого місця. Бичок був на півголови вищий за нього. — Я вибрав це місце через його добру репутацію та смачну кухню. Тут не вживають вульгарних слів. А ти псуєш мені приємний вечір...

— Що ти верзеш, чудо? — боцман явно потішався. — Тебе покрутило? До флоту він чіпляється...

Закінчити він не встиг. Зозулька виконав правий хук. Чоловік похитнувся, але, всупереч очікуванню вахмістра, втримався на ногах.

— Ах ти... — у його руці блиснув ніж.

— Досить! І геть із моєї кнайпи, — перед Зозулькою несподівано виник господар, а з ним — широкоплечий бармен.

Боцман якусь мить хижо дивився на вахмістра. Нарешті плюнуv йому під ноги й пішов, грюкнувши дверима.

— Будь ласка, вибачте, пане вахмістре, — Ціге кивнув бармену. — Карафку коштом закладу.

— Дякую, Ціге. Але я сам оплачую свої рахунки.

Через годину йому стало досить. Він знав стан, коли пора зупинитися. Тоді всі вогні пригасали, мов чорні сонця, що випалили свою енергію, а кудлатий сучий син, що накручував його кишки, відпускав.

Надворі йому здалося, що небо нависло над вулицею, як великі лещата, які розчавлюють усе, що потрапляє поміж них.

Зозулька нахилив голову, щоб застібнути пальто. Це його врятувало. Щось ковзнуло по товстому коміру. Краєм ока побачив блиск сталі. Відскочив убік і торкнувся рукою шиї. Відчув кров. Йому таки трохи перепало.

Боцман стояв навпроти нього з ножем у руці. Він був схожий на розлючену тварину, випущену з клітки.

— Я ще не закінчив з тобою, — прохрипів.

Вахмістр відчув, як його накрила хвиля злості. Він міг убити цього виродка. У нього був «люгер». Рука навіть не здригнулася б. На одного покидька і п'яницю було б менше. Але також знав, що не може цього зробити. Проблем у нього і так вистачало.

Тож він схопив жаровню, в якій ще тліли залишки вугілля, і вдарив нею нападника по голові. Боцман упав на коліна. Зозулька вдарив ще раз. Стокілограмовий мішок зі стогоном упав на спину.

Вахмістр схилився над ним.

— І який у тебе вигляд зараз, мудило? Хочеш мені щось сказати чи засунути твою голову в жаровню?

— Вибач...

— Хіба не можна було так відразу?

Змахнув попіл зі штанів і приклав до шиї жменю снігу, який тієї ж миті став червоним. Обв'язав шию шарфом. Йому здалося, що вулиця закрутилася. Він насилу втримав рівновагу. Міг заприсягтися, що сніг, який падав, був чорний, як смола. І що з пащі боцмана виповзає довгий язичюра та обплітає його черевики. Такі галюцинації у нього часто виникали напідпитку. Вночі йому снівся рогатий. Від цього він прокидався в поту й майже фізично відчував на собі отруєне дихання чужака.

Для певності вдарив боцмана ногою під ребра, на що той відповів тихим зойком.

Досить, курва. Час іти додому. Марлена...

Зміст

Пролог	5
Розділ I. Діаманти доктора Розенштайна	12
Розділ II. «Убогий чоловік, що бідних утискає»	45
Розділ III. Оповідки з міста Прауста	124
Розділ IV. Буцегарня лягавих не любить	167
Епілог	250
Посилання	251